

Bouw: de coördinator-uitvoeringsfase

Coördineren is key

Het gaat nog niet goed genoeg met de veiligheid op de bouwplaatsen. Het spreekwoord 'Waar gehakt wordt, vallen spaanders' gaat wel erg letterlijk op in de bouwnijverheid. Dit is deel twee van een tweeluik over veilig en gezond bouwen.

tekst Adri Frijters en Hester van Yperen

Alle partijen, dus niet alleen de 'houthakker' maar ook de opdrachtgever en zijn ontwerpteam, zijn verantwoordelijk voor de rondvliegende splinters. Bij de houthakker (het uitvoerend bouwbedrijf) is een speciale rol weggelegd voor de coördinator. Iedereen die een rol speelt in het bouwproces, heeft direct of indirect invloed op de veiligheid en gezondheid van de werknemers. Dit geldt niet alleen tijdens het ontwerp, maar ook tijdens het realiseren, het gebruik, het onderhoud en bij de sloop van het bouwwerk. In het eerste artikel 'Anders bouwen' (Vakblad Arbo 6/2017) lag de nadruk op het ontwerpproces.

In dit tweede deel gaan we in op de acties die een uitvoerend bedrijf kan ondernemen om veilig en gezond te bouwen. De coördinator-uitvoeringsfase speelt hierbij een belangrijke rol. Om in de gebruikte beeldspraak te blijven: de coördinator moet ervoor zorgen dat de

te hakken houtblokken bruikbaar zijn en de juiste afmetingen hebben.

Aanscherping van de wet

Op 1 januari 2017 is het Arbobesluit (hoofdstuk 2, afdeling 5) iets aangepast en is de verantwoordelijkheid van de coördinator scherper vastgelegd. Het gaat niet meer alleen over coördineren. De wetstekst is minder vrijblijvend geworden en stelt eisen aan het resultaat van de inspanningen.

De veranderingen hebben geen invloed op de normale werkgeversverantwoordelijkheden. Het wordt echter mogelijk nog lastiger om de rol van coördinator te scheiden van die van leidinggevende.

De taken van de coördinator

De uitvoerende partij die in het besluit wordt genoemd, is het bouwbedrijf dat de coördinatie krijgt toebedeeld. Dit bedrijf stelt een coördinator aan voor de uitvoeringsfase.

Het coördinerend bedrijf moet zorgen dat de coördinator zijn taken naar behoren kan vervullen en moet deze taken en bevoegdheden faciliteren. Als de coördinator zijn taken niet naar behoren kan uitvoeren, wordt de coördinerende uitvoerende partij hierop aangesproken.

In het navolgende overzicht van taken gebruiken we Arbobesluit artikel 2.31 als leidraad.

Bewerkstelligen van een doeltreffende toepassing van de maatregelen

De maatregelen moeten bijdragen aan verhoging van de veiligheid en de bescherming van de gezondheid van de werknemers en zelfstandigen. De coördinator is verantwoordelijk voor het vervullen van een prestatie: zorgen dat de maatregelen effectief zijn en correct

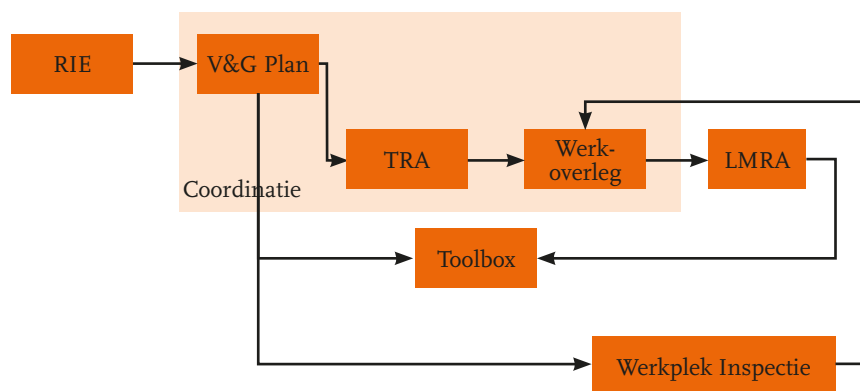
Wie is de coördinator?

De coördinator is de persoon die namens het coördinerend uitvoerend bouwbedrijf taken uitvoert. Het is de taak van de coördinator om te voorkomen dat er ongevallen en ziekte als gevolg van de werkzaamheden optreden.

worden toegepast. Dit vraagt om een lijnverantwoordelijkheid, wat inhoudt dat alleen een persoon die hiervoor gemachtigd is, kan bijsturen of ingrijpen. Er ontstaat een probleem als de coördinatieactiviteiten een conflict opleveren met bijvoorbeeld de economische belangen. De focus van de projectdoelstellingen ligt in eerste instantie op het borgen van de continuïteit en het behalen van rendement. Het is om die reden het overwegen waard de eindverantwoordelijke voor het project ook te benoemen tot coördinator. Die kan zich daarbij laten ondersteunen door een goed in de arbo-materie ingevoerde adviseur. Het vermengen van rollen is niet nieuw. Zo liet DuPont zijn plantmanager in een dienstwoning op het fabrieksterrein wonen. Dit vergrootte het persoonlijk belang bij het voorkomen van ongevallen.

Zekerstellen dat de werkzaamheden goed op elkaar worden afgestemd

Bij deze verplichting is de prestatie-eis dat er afstemming plaatsvindt. Om die afstemming te kunnen aantonen, kan men de afspraken vastleggen in verslagen of geaccepteerde gespreksnotities. »

Figuur: Schematische voorstelling van het management op de bouwplaats

Nog beter is het om de afspraken vast te leggen in het bijgewerkte, levende V&G-plan. De actuele risico-inventarisatie, bestaande uit Taak Risico Analyses (TRA's), vormt immers de basis voor het V&G-management op de werkvloer.

Het bewerkstelligen van voorlichting

De actuele TRA's zijn een mooie basis voor de voorlichting en instructie. De coördinator hoeft slechts bij te houden of deze TRA's ook voor dit doel worden gebruikt. Dat kan op verschillende manieren. Een van die manieren is de werknemers op de werkvloer te vragen naar de afgesproken maatregelen. Uiteraard is niet de voorlichting zelf het doel, maar gaat het om het werken conform de afspraken.

Alleen bevoegde personen op bouwplaatsen toelaten

De coördinator moet maatregelen nemen die voorkomen dat er onbevoegden op de bouwplaats kunnen komen. Het registreren van bouwplaatsmedewerkers door middel van pasjes die tegelijkertijd toegang geven tot de bouwplaats, is dan handig. Een aantal bedrijven biedt dit product aan. Het passensysteem sluit aan bij andere wettelijke eisen die samenhangen met de tewerkstelling van niet-Nederlandse werknemers.

Zorgen voor het bijwerken van dossier en V&G-plan

Bij het afstemmen van de werkzaamheden en het bewerkstelligen van voorlichting is het bijwerken van het V&G-plan een must. Destijds is door Arbouw een V&G Planner ontwikkeld die al geheel voorzag in deze werkwijze. In het begin van deze eeuw heeft Arbouw hiervoor een Europese prijs ontvangen.

Wat moet de opdrachtgever?

Als er meerdere uitvoerende bedrijven zijn betrokken bij het project, wijst de opdrachtgever van het bouwproject het coördinerend bedrijf aan. Met de term opdrachtgever wordt hier dus niet het bouwbedrijf bedoeld dat de door hem aangenomen werkzaamheden laat uitvoeren door onderaannemers.

Vastleggen van de coördinatiewerkzaamheden

Om te kunnen voldoen aan de wet moeten de activiteiten van de coördinator traceerbaar zijn (Basisinspectiemodule Bouwprocesbepalingen van de Inspectie SZW). Een van de taken van de coördinator-uitvoeringsfase is dan ook om de afspraken en inspanningen vast te leggen. Hiermee is achteraf de oorzaak na te gaan van bijvoorbeeld een ongeval; zijn de juiste afspraken gemaakt en heeft iedereen zich daaraan gehouden?

Maatregelen nemen bij disfunctioneren

Met name hier treedt mogelijk frictie op tussen de rol van de coördinator en de taken van de projectverantwoordelijke. Het nemen van corrigerende maatregelen heeft vrijwel altijd consequenties voor de voortgang, de inzet van middelen of de kwaliteit. Dat is bij uitstek het domein van de projectverantwoordelijke. Nog een reden waarom het is aan te raden de projectverantwoordelijke ook aan te wijzen als coördinator.

De coördinator (en/of zijn adviseur) moet(en) goed op de hoogte zijn van wat er op de werkplek gebeurt. Een dagelijks rondje langs de werkplekken is dan ook noodzakelijk.

Afspraken

Wordt er gewerkt met nevenaanneming, dan moet de opdrachtgever aan al zijn contractpartners melden wie de coördinerende partij is. Van belang daarbij is dat de opdrachtgever de partners opdraagt om mee te werken aan de coördinatie. Hier horen ook afspraken over de consequenties van het niet navolgen van de aanwijzingen bij.

De coördinerend aannemer moet de onderaannemers laten weten op welke manier de coördinator zijn werk gaat uitvoeren. Dit hoort eigenlijk onderdeel te zijn van de contracten. Het schema (zie figuur) kan daarbij als leidraad dienen.

Tot slot

In dit artikel hebben we de belangrijkste taken van de coördinator-uitvoeringsfase toegelicht. De reden hiervoor is dat juist de taken van de coördinator na 1 januari zijn aangescherpt.

Hopelijk leidt dit alles tot minder ongevallen en ongezond werk op de werkvloer. Want rondvliegende spaanders zijn licht ontvlambaar. «

Adri Frijters is consultant arbeidsveiligheid bij A3-A en Coördinator bouwveiligheid bij DSyS/TU-Delft, safety & security institute.

Hester van Yperen is wetenschapsjournalist en toxicoloog bij Lumnos.